

Årets gang og planer for fremtiden

Thomas Bloch Ravn

Med en ny fireårig bevilling fra staten og endnu et rekordår som bagtæppe var scenen virkelig sat for en stærk performance af Den Gamle By her i 2017, hvor Aarhus som bekendt er europæisk kulturhovedstad. Og hvor har det dog været dejligt at erfare, at de ting, museet har bidraget med, har kunnet bære igennem.

Fremhæves skal især udstillingerne Smykkeskrinet, Aarhus Fortæller og Automobilværkstedet, som alle er permanente og fortsat vil være her, også efter kulturbyårets afslutning. Værd at fremhæve er også forestillingen Aarhus Stories, der blev vist i hjertet af Aarhus, ligesom naturligvis de særudstillinger og bøger, som Den Gamle By står bag.

Indsatser, der har krævet knøfedt og kreativitet og samlede investeringer for knap 100 mio kr og som indtil nu (primo oktober) har resulteret i en besøgsfremgang på over 15 procent.

Den Gamle By venter spændt på afgørelsen af fredningssagen vedrørende Botanisk Have, så vi – forhåbentlig – kan iværksætte den planlagte arkitektkonkurrence for en ny hovedindgang. Indtil da arbejder vi videre med færdiggørelsen af de moderne bykvarterer, og samtidig begynder vi at vende blikket mod de eksisterende udstillinger og samlinger, der trænger til opmærksomhed.

Den gule Citroën Klø-verblad fra 1925 i udstillingslokalet hos Automobilforretningen Carl Christensen, der åbnede i Den Gamle Bys 1927-bydel 17. august.

Rekordbesøg

I alt 515.667 løste sidste år billet til museet, og 2016 blev således det hidtil bedste besøgsår i Den Gamle Bys historie.

I 2016 udtrykte jeg i årbogen den forventning, at antallet af besøgende ville stige yderligere i takt med, at nye projekter blev realiseret. Det har vist sig at holde stik, og fremgangen ser ud til at fortsætte, idet der her i begyndelsen af oktober kan konstateres en fremgang på over 15 procent i forhold til 2016.

Der er grund til at pege på tre faktorer bag denne fremgang. Den første er, naturligvis, at Den Gamle By lykkes godt i disse år med stadig flere attraktive tilbud til publikum. Dernæst kan der peges på det stigende antal krydstogsturister og endelig det forhold, at Aarhus er europæisk kulturhovedstad med den opmærksomhed, det naturligvis giver.

Jeg tror, at kulturhovedstadsåret skal ses som en foreløbig kulmination på en lang, kreativ vækstperiode for Aarhus og ikke mindst for byens museer. I Den Gamle By vil vi gøre vores til, at byens kultursucces forankres, så den kan fortsætte i de kommende år.

Tre Aarhusmuseer i top-5

At det går godt for Aarhuskulturen, afspejles også i Danmarks Statistiks opgørelse af museernes besøgstal i Danmark. Det er her værd at bemærke, at de tre store Aarhusmuseer alle ligger i top-5 over Danmarks bedst besøgte museer i 2016.

Flest gæster havde som sædvanligt Louisiana i Nordsjælland med 705.854 besøgende i 2016. Dernæst kommer ARoS med et rekordbesøg på 614.028, så Den Gamle By med 515.667, fulgt af Moesgaard Museum med 431.688 og endelig som nummer fem på listen Nationalmuseet (Prinsens Palæ i København) med 429.119 besøgende.

Tal bør være sammenlignelige

Disse tal omfatter alene de gæster, der har løst billet til museet.

Det seneste år har der været nogen uklarhed om, hvordan museer tæller deres besøgende. Skal man kun tælle de gæster, der løser billet, eller kan man også medregne de, der blot køber

I cykelsmedens værksted i 1927-kvarteret hænger Christian X's originale cykel, der efter sigende skulle være specialfremstillet til den høje konge. Værkstedet formidler historien om cyklen, der omkring år 1900 blev industrialiseret, billigere og dermed udbredt til folket.

en kop kaffe i cafeen eller benytter museumsbygningen som ly for regnvejr?

Fra Den Gamle Bys side har vi appelleret til, at Kulturministeriet og Danmarks Statistik sammen beslutter sig for én model, der kan sikre troværdighed og som skal gælde for alle. Hvis ikke det sker, er det nemlig ikke muligt at sammenligne tallene – hverken over tid eller museerne imellem.

Vi tjener penge for at lave et bedre museum

Det er glædeligt, at museets stigende besøgstal også giver øgede indtægter. Fra en indtægt på 53,5 mio kr i 2015, heraf 27,9 mio i entreindtægt, til i alt 60,6 mio kr i 2016, heraf 30,6 i entreindtægt. Der henvises til hovedtallene fra museets 2016-regnskab s. 75.

Den Gamle By vil aldrig kunne klare sig uden substantiel offentlig støtte, som sammen med museets egne indtægter finansierer den daglige drift, herunder også bevaringen af museets omfattende og uvurderlige samlinger.

De store, museale udviklingsprojekter finansieres hovedsagelig af private midler, men kræver ofte også en ikke ubetydelig medfinansiering. Dertil kommer, at museets vækst har skabt behov for en række investeringer til forbedring af publikumsservice.

En opsparing i form af styrkelse af museets frie egenkapital er derfor nødvendig med henblik på at investere for at holde momentum.

Vi plejer at sige, at vi ikke laver museum for at tjene penge, men at vi er nødt til at tjene penge for at kunne lave et godt museum med appel og relevans.

Statstilskud forlænget i endnu fire år

I 2016 var der nogen usikkerhed om, hvorvidt museets særlige statstilskud på 3 mio kr årligt ville blive forlænget. I november 2016 lykkedes det, så bevillingen nu går frem til og med 2020. Det er vi taknemmelige for. Det skal dog ikke være nogen hemmelighed, at vi havde håbet, at beløbet var kommet permanent på Finansloven. Det lykkedes desværre ikke, selvom der blev presset godt på fra mange sider, ikke mindst fra folkevalgte her i det østjyske.

Offentlige tilskud er en investering

I det offentlige regnskab optræder kultur som en udgift. Derved kan man let overse, at kultur også kan være en investering, der giver afkast for samfundet. Rent faktisk er Den Gamle By ligefrem en overskudsforretning for det offentlige, idet museet for hver offentlig krone skaber en ekstra omsætning på tre kroner med dertilhørende skattebetaling til det offentlige. Museet tiltrækker mange turister, som giver omsætning på hoteller, campingpladser, restauranter og butikker, hvilket også giver penge i de offentlige kasser. Og så gør Den Gamle By meget for at være mere end et museum, blandt andet ved at udvikle tilbud til marginaliserede grupper som for eksempel demente ældre, og ved at uddanne og efteruddanne håndværkere.

Vi er taknemmelige for, at der nu er ro om Den Gamle Bys økonomi de næste fire år. Til den tid må vi til den igen, og indtil da er det Den Gamle Bys opgave at levere en så god performance, at alle vil mene, at tilskuddet bør være permanent.

Tak til Bodil Sneums Fond

Bodil Christiane Kolding Sneums Fond til Støtte for Den Gamle By i Aarhus blev stiftet i 2007. I fundatsen var det bestemt, at fonden skulle eksistere i 10 år, og at alle midler skulle uddeles til særlige projekter i Den Gamle By. I år er fonden derfor lukket, og de sidste midler uddelt. De gik til færdiggørelse af Den Danske Vinhistorie, til invitation af to amerikanske gæsteprofessorer, og til indretning af en jødisk marskandiser og hans bolig i museets kvarter, der med 1927 som udgangspunkt belyser 1920'ernes historie.

Fonden har i løbet af sin 10-årige eksistens bidraget til utallige store og små projekter, som har været med til at udvikle Den Gamle By. I alt omkring 8 mio kr er blevet uddelt til museet.

Tak til Tania Fisch-Thomsen, Niels Fisch-Thomsen og Henry Dichman, som via deres virke i fondens bestyrelse har bakket så flot op om Den Gamle By. Og tak til Bodil Sneum, som i sit testamente fra 2003 besluttede at oprette fonden.

Bodil Sneum døde i 2004. Hun blev 96 år, og hendes hjem indgår i dag som en af lejlighederne i ejendommen Tårnborg, der udgør en hovedhjørnestein i Den Gamle Bys kvarter, der med udgangspunkt i året 1974 viser 1950'ernes, 1960'ernes og 1970'ernes historie.

Den Gamle By er nu også et stort indendørs museum

I løbet af 2017 er der åbnet en række markante publikumstilbud, som betyder, at Den Gamle By nu også er et stort indendørs museum med attraktive tilbud til publikum året rundt.

Med årets åbning af Smykkeskrinet og Aarhus Fortæller er der etableret et helt kompleks af indendørs og underjordiske udstillinger, idet disse to nye udstillinger er koblet sammen med Plakatomuseet og med Kunstkammerets store udstillinger af sølvtøj, porcelæn og ure. Rundgangen omfatter et samlet indendørs udstillings- og oplevelsesforløb på cirka 2.000 m².

Vi har med glæde noteret os, at sammenkoblingen har betydet, at flere end tidligere finder frem til Kunstkammeret og Plakatomuseet. Og det er vores håb, at det store indendørsmuseum på sigt vil betyde, at flere vil besøge Den Gamle By i årets første måneder, som traditionelt har været museets deciderede lavsæson.

Smykkeskrinet

Tirsdag 7. februar åbnede Hendes Kongelige Højhed kronprinsesse Mary Smykkeskrinet i Den Gamle By.

En fornem samling, som er skabt af det tyske ægtepar Marion og Jörg Schwandt, og som rummer værker af for eksempel Mogens Ballin, Thorvald Bindsbøll, Kay Bojesen, Marie Christiansen, Nanna Ditzel, Bent Exner, Torun Bülow-Hübe, Bent Gabrielsen, Karl Gustav Hansen, Kastor Hansen, Bent Knudsen, Henning Koppel, Uwe Helmuth Moltke, Evald Nielsen, Svend Weihrauch og selvfølgelig Georg Jensen.

Smykkeskrinet er blevet til med uvurderlig støtte fra Aage og Johanne Louis-Hansens Fond. Der er tale om en permanent udstilling, som er et af Den Gamle Bys bidrag til kulturbyåret Aarhus 2017. I forbindelse med åbningen er udgivet en monografi om dansk smykkekunst. Bogen er udgivet på både dansk og engelsk, og den danske udgave er blevet så stor en succes, at den allerede har måttet trykkes i et nyt oplag. Om Smykkeskrinet se i øvrigt Jens Ingvordsens artikel i Den Gamle Bys årbog 2016.

I Smykkeskrinet udstilles en samling på knap 1000 danske smykker fra det 20. århundrede. Hendes Kongelige Højhed Kronprinsessen åbnede Smykkeskrinet 7. februar.

Gæsterne til den officielle åbning af Aarhus Fortæller samlet i Helsingør Teater. Aarhus Fortæller blev åbnet 11. april af Hendes Majestæt Dronningen.

Aarhus Stories og Aarhus Fortæller

Den store underjordiske tidsrejse Aarhus Fortæller blev 11. april åbnet af Hendes Majestæt Dronningen. En stor del af denne årbogs artikler er helliget denne milepæl i såvel byens som Den Gamle Bys historie. For nærmere omtale heraf henvises til årbogens øvrige artikler.

Ved nymåne, nogle uger inden åbningen, foregik en stor event, Aarhus Stories, der i sig selv var en gribende historisk billedfortælling, og som samtidig lagde op til åbningen af udstillingen Aarhus Fortæller.

Aarhus Stories var en unik billedmæssig og musikalsk forestilling om byens historie, som fire aftener blev spillet og fremvist i hjertet af Aarhus med domkirken som det store lærred. Eventen var blevet til i et samarbejde mellem Filmby Aarhus, M2, Aarhus 2017 og Den Gamle By. Lydsiden, der også er udgivet på LP, er komponeret og produceret af DJ Static og Nicolai Absalon.

Aarhus Stories bestod af fem afsnit med begyndelse i vikingetiden. I alt 25 minutters historiefortælling, der kom omkring mid-

delalderens store bygherre, biskop Jens Iversen Lange, 1600-årenes krig og pest, byens vokseværk i 1800-årene samt et kig ind i en mulig fremtid.

Cirka 25.000 deltog i denne helt specielle event, der foregik i Aarhus' historiske hjerte.

Automobilforretningen Carl Christensen

I 1927 var bilen fremtidens transportmiddel, og 90 år senere, 17. august 2017, kunne Den Gamle Bys 1927-bydel udvides med et helstøbt automobilmiljø med udstillingslokale, butik med reservedele og værksteder til motorrenovering og cykelreparation.

Salgsudstilling og værksted ligger i en helt ny bygning, som er inspireret af Hillerød Motor Co.s bygning fra 1927. Automobilforretningens udstilling består af tre af de mest solgte biler på den tid. En Ford T Coupe fra 1927, en Ford Sedan fra 1926 og en Citroën Kløverblad fra 1925. Netop Ford T-bilen, der blev produceret i USA, har også en dansk vinkel. Mange af bilerne blev nemlig fra 1919-1927 samlet i Danmark. I værkstedet bag salgsudstillingen ses blandt andet en kranbil, en Ford TT fra 1924.

I firmaets anden bygning, en ældre bindingsværksbygning, der ligger lige ved siden af, står en Chevrolet, hvor publikum ved at dreje på håndsvinget får fortalt en filmisk historie om, hvad de enkelte værktøjstyper blev anvendt til.

Drenge bag rattet i en Ford T. I automobilforretningen og -værkstedet Carl Christensen kan man røre og prøve forskellige ting.
Foto Henrik Woer.

Det tilhørende cykelværksted vidner om, at det ofte var smeden, der så nye forretningsområder inden for først cykelreparation, og da bilerne begyndte at fylde i gaderne, var det nærliggende også at kaste sig over denne nye branche.

Jagten på genstande til værksteder og butik har ført Den Gamle Bys fagfolk rundt i hele landet. For eksempel efter et gammelt ladeapparat i Kaas nord for Aalborg, en nittemaskine og skilte i Læborg ved Kolding, flere motordele fra Ribe og en fedtpumpe fra Fyn. Derudover har Industrimuseet i Horsens, Iversens Cylinderservice, Dansk Motorsamling i Grenå og mange andre bidraget med vigtige komponenter til værkstederne.

Projektet er realiseret via en generøs bevilling på 4,7 mio kr fra CAC Fonden, hvis stifter Carl Christensen netop åbnede sin virksomhed i 1927.

Umiddelbart efter åbningen arrangerede Den Gamle By to weekender under overskriften Fart på. Den første weekend fik museet besøg af bilentusiaster med biler fra før Anden Verdenskrig, og den følgende weekend var biler fra 1940'erne frem til 1974 i centrum.

Radioamatørstation

På et loftværelse i Huset i Havnegade åbnede 2. september en såkaldt radioamatørstation, der er genskabt med udgangspunkt i en donation fra Bent Sjørsløv fra Samsø. Bents far, Arne, var aktiv radioamatør, og efter hans død overdrog Bent Sjørsløv alt inventar og apparater fra hans lille radorum til Den Gamle By. Rummet er indrettet, som det så ud i 1974.

Arne Sjørsløv havde kontakt til radioamatører over hele verden, og Den Gamle By har indrettet radioamatørstationen for at vise, hvordan den analoge kommunikation i 1974 var den eneste måde at nå hele verden rundt.

Når Arne skulle i kontakt med ligesindede, måtte han først dreje antennen på taget. Det skete med en hjemmegjort opfindelse, som kunne betjenes med et håndtag i loftrummet. Når han trak i håndtaget, drejede antennen via en snedig indretning, som Arne havde konstrueret af dele fra blandt andet en vaskemaskine og en trillebør.

I Arnes radorum i Den Gamle By findes også hans store samling af såkaldte QSL-kort, som han havde fået tilsendt af andre radioamatører, som en bekræftelse på radiokontakt.

Aarhus og Europa på plakaten

Dansk Plakatumuseum har i år vist to særudstillinger. Den første, der bar titlen Kunsten i Aarhus – set fra plakaten, tog med plakaten som guide publikum rundt i Aarhus og besøgte det århusianske kunstmiljø fra 1900-tallets begyndelse til i dag. Formålet med udstillingen var at gøre opmærksom på den store betydning, Aarhus har haft som kunstby. Undervejs gjorde vi den interessante iagttagelse, at der ikke rigtig er nogen museer, der arbejder med dette emne – ud over altså Plakatumseet og Den Gamle By.

Udstillingen var kurateret af idéhistorikeren og forfatteren Lars Morell. Den åbnede 21. januar og stod til og med 21. maj 2017.

I Plakatumseets anden udstilling, Hvad er Europa? Plakater fra en verdensdel, skiftede fokus fra det indadvendte til det udadvendte. Udstillingen blev åbnet 16. juni 2017 af professor i idéhistorie, Hans-Jørgen Schanz.

Europa er pluralitetens kontinent, og det er netop mangfoldigheden, der er udstillingens fokuspunkt. Plakaten er et stærkt visuelt medie, og den er altid tendentiøs, fordi den rækker ud efter sit publikum og vil sige os noget helt bestemt. De viste plakater stammer fra Dansk Plakatumseums allerede eksisterende samling og fra en aktiv indsamling, hvor især de nyere plakater er indhentet fra hele Europa i tæt samarbejde med de enkelte lande, der dermed har fået muligheden for aktivt at tilkendegive, hvordan de gerne vil præsentere sig selv for omverdenen i dag. Indsamlingen har stået på i hen ved to år og er i flere tilfælde blevet besværliggjort af, at nogle områder plages af undertrykkelse, uro eller krig. Udstillingen er ledsaget af et fyldigt katalog.

Registrering og nye plakater

Plakatumseet har de senere år arbejdet målrettet på at registrere museets samling. I 2016 blev der således registreret 30.779 plakater, og nogenlunde samme antal forventes registreret i 2017. Dermed nærmer det store sorteringsarbejde af de mange plakater, som Dansk Plakatumuseum har modtaget, inden det overgik til Den Gamle By, sig sin afslutning. I løbet af et par år forventer vi at have et fuldstændigt overblik over, hvad museet ligger inde med.

Museet har i år modtaget en omfattende samling på i alt 636 plakater, som stammer fra det oprindelige trykkeri Permild & Rosengreen, der eksisterende fra 1947 til 1983, og som har trykt

en lang række plakater af betydningsfulde kunstnere som blandt andre Aage Sikker Hansen, Ib Spang Olsen, Bjørn Wiinblad, Robert Jacobsen, Pierre Alechinsky og Asger Jorn. Samlingen blev foræret til museet af Jette Permild, som havde ryddet op i trykkeriets produktion og taget én af hver af de bevarede plakater fra til Dansk Plakatumuseum.

I foråret erhvervede Dansk Plakatumuseum en sjælden plakat til samlingen. Plakaten er udført for Zoologisk Have i København i 1903 af Valdemar Andersen (1875-1928), der har fået tilnavn som den moderne danske plakats fader. Motivet forestiller en af de karavaner, hvor man udstillede mennesker på lige fod med dyrene.

Istandsættelse og vedligeholdelse

I 2017 har Den Gamle Bys håndværkere taget hul på istandsættelsen af de bygninger, der indgår i Aarhus Mølles kompleks. Bygningerne blev flyttet fra Mølleparken i Aarhus by til den nuværende placering i 1928, og med snart 90 år på bagen er det nødvendigt med en restaurering. I år er den gule bygning, kaldet Mølmøllen, blevet istandsat. Bygningen rummer museets bibliotek, kontorer og frokoststue for personalet.

Taget er blevet lagt om, og bindingsværk og vinduer har fået en grundig istandsættelse. I forbindelse med tagarbejdet er der blevet anvendt træfiberplader til undertag, og der er i øvrigt isoleret grundigt med papiruld. Denne metode giver et isoleringsniveau som moderne standard, men sikrer samtidig, at al fugt kan transporteres uhindret gennem hele konstruktionen. Restaureringen har også givet museet et større rum på loftetagen, så det nu er muligt at samle det meste af museets bibliotek på ét sted.

Også Borgmestergårdens Lysthus er blevet istandsat. Fundamentet og fodtømmeret er blevet udskiftet, og facaderne er istandsatte og nymalede. En grund til at netop Lysthuset skulle stå flot og nymalet, er, at der i september blev afholdt vielser i Borgmestergårdens Have, med Lysthuset som baggrund.

Øget programvirksomhed

Den Gamle Bys programvirksomhed har ikke mindst til formål at genaktualisere udstillinger og supplere med andre vinkler på et emne, der er centralt for museet.

I årets løb er der således holdt Aarhusdage, 70'er Festival, Demensdage, Fart på-weekender, Håndværks- og Havedage, Kaffe-, te- og chokoladedage, Bryg og bag, Bryllupsweekend samt talrige foredrag og rundvisninger.

Adskillige weekender arbejdede museets bryggere i ølbryggeriet, og under hele 70'er Festivalen stod museets telefonlav og radiolav for arrangementet Fra apparater til apps.

I november 2016 satte vi fokus på julens mad og drikke med weekendarrangementet Øl og svin, og i ugerne derefter stod hele Den Gamle By i julens tegn.

Det sidste element til huset fra Skanderborg hejses på plads. I huset indrettes en typisk farve- og tapethandel fra 1974.

A low-angle photograph of a construction site. In the upper center, a crane arm extends from the top left, holding a large, rectangular sign that reads "TANDTEKNIKER" in bold, black letters on a white background. Below the sign, a wooden scaffolding structure is being lowered. In the foreground on the left, the black and red arm of a construction vehicle is visible. On the right, a light blue building wall features a red street sign that reads "Detlefs' Plad". In the background, a multi-story building is under construction, covered in a complex network of metal scaffolding. A worker in a yellow safety vest is visible on one of the scaffolding levels. The sky is a clear, pale blue.

TANDTEKNIKER

Detlefs' Plad

Historiske Dage og Historien om Danmark

Efter i mange år at have været til stede på Bogmessen i København deltog Den Gamle By nu også i Historiske Dage, som blev afholdt for tredje gang i Øksnehallen i København. Til de Historiske Dage valgte vi at promovere de nye kvarterer, og museets stand var blandt andet garneret med en Velo Solex, ølkasser og masser af brune og orange farver, ligesom museet bidrog med indlæg om kollektiver, lokumshistorie og moderne tider på museum. Erfaringerne var så positive, at Den Gamle By har besluttet også at deltage i 2018.

I forbindelse med Danmarks Radios store historiesatsning har Den Gamle By deltaget på tre områder. Dels har museet dannet ramme om optagelser til Historien om Danmark, der vises på DR 1. Dels har museet været medudvikler af og scene for syv af de otte afsnit, der under titlen Venner fra fremtiden blev bragt på DR Ultra, som er en tv-kanal for større børn. Den Gamle By har også udviklet undervisningsmateriale til skolerne, hvor eleverne bliver præsenteret for nogle af de dilemmaer, som også optræder i serien på DR Ultra. Endelig blev der i blandt andet skolernes efterårsferie arrangeret familieaktiviteter, der tog udgangspunkt i serien.

Optagelser til Danmarks Radios store satsning Historien om Danmark med skuespiller Lars Mikkelsen i rollen som historiefortæller.

Internationalt samarbejde

Gennem mange år har Den Gamle By haft glæde af inspiration fra kolleger i udlandet. Det har vi til stadighed, og vi indgår med stort udbytte i netværk som Associations of European Open Air Museums og FRI Norden, ligesom også forskellige EU-projekter samt den årlige udveksling af medarbejdere med Sovereign Hill i Australien er kilde til inspiration. Uvurderligt er også netværket af direktører fra Skansen, Jamtli, Beamish, Black Country og Den Gamle By, hvor vi aktuelt arbejder med at udvikle et fælles program for talentudvikling.

De senere år har vi oplevet, at stadig flere henvender sig til Den Gamle By for at trække på de erfaringer, vi har gjort i forbindelse med de store projekter, som museet har gennemført. Det drejer sig om kolleger fra hele verden, men især Europa og – naturligvis – Danmark. Det er efterhånden ganske ressourcekrævende, men det er også dejligt at opleve den store interesse for de moderne bykvarterer, museets erindringsformidling og den nye, underjordiske tidsrejse Aarhus Fortæller.

Museets personale bliver også ofte inviteret til udlandet for at fortælle om Den Gamle Bys erfaringer. En oversigt over nogle af de vigtigste besøg og indlæg ses i oversigten i Tal og fakta bagerst i denne årbog. Her skal blot nævnes konferencen Memory Spaces, som blev afholdt i december 2016 på The Institute of Fine Arts på New York University, hvor overinspektør Martin Brandt Djupdræt, museumsinspektør Tove Engelhardt Mathiasen og leder af erindringsformidlingen, Henning Lindberg, var hovedtalere sammen med professor i psykologi Dorthe Berntsen fra Aarhus Universitet.

Øl, snaps og brændevin fra Den Gamle By

Efter opfordring fra adskillige gæster har Den Gamle By udviklet en serie af øl, snaps og brændevine, der alene er til salg i museets butikker og restauranter. Alle drikkene er fremstillet med inspiration fra historiske forlæg og indeholder en eller flere ingredienser fra Den Gamle Bys Haver.

Årets juleøl i både 2016 og 2017 er brygget i samarbejde med Aarhus Bryghus og indeholder røgmalt fra museets eget malteri på bryggeriets loft. Selve opskriften er udviklet af Den Gamle Bys frivillige bryggere.

Den Gamle By har udviklet en serie øl, snaps og brændevine, der alene er til salg i museets butikker og restauranter. Opskriften til Aarhus Fortæller-øllen er udviklet af frivillige bryggere og brygget hos Aarhus Bryghus. Foto Asger Christiansen.

Det gælder også Aarhus Fortæller-øllen, der blev lanceret i forbindelse med åbningen af den store Aarhus-udstilling. En kraftig sag på syv procent, hvor etiketten viser en af udstillingens nøglegenstande, nemlig lokomotivet F 694. Øllen er brygget med røgmalt af egen produktion og indeholder desuden tysk og amerikansk humle og en særlig belgisk gær.

I år lanceres Den Gamle Bys Malurt Bitter med urter fra apotekervhaven og honning fra egne bistader. Årets julesnaps kommer på markedet til julesæsonen og er smagssat med apotekerurter og julens krydderier. På sigt tilbydes også en æblebrændevin, en kvædesnaps og en klar akvavit. Alle brændevinene er blevet til i samarbejde med Brænderiet Enghaven i Mellerup.

Museumspriser

Den Gamle By kan i disse år glæde sig over, at både museet og flere medarbejdere modtager priser og hædersbevisninger.

Sidste år modtog Den Gamle By den såkaldte Luigi Micheletti Award, som er den ene af de to store europæiske museumspriser. Bag prisen står European Museum Academy.

I år var museet så nomineret til den anden store pris, European Museum of the Year Award, som uddeles af European Museum Forum. Ceremonien med den dertilhørende konference foregik i den kroatiske hovedstad Zagreb.

Hovedprisen, også kaldet EMYA, gik til Museum of Ethnography i Genève i Schweiz. Og så var vi i alt seks museer, der fik de såkaldte special commendations, altså særlig rosende omtale. Alle de roste museer har været i spil til prisen, og der er sikkert nogle balancer, der har gjort, at det var et andet museum og ikke os, der var det heldige. For os i Den Gamle By er det en dejlig opmuntring i arbejdet med den gentænkning og opdatering af museet, som nu har været i gang i snart mange år.

Som modtager af Luigi Micheletti Award i 2016 var Den Gamle By inviteret til at præsentere museet på konferencen Best in Heritage. Denne konference afholdes årligt i september i kroatiske Dubrovnik og præsenterer museer og kulturarvsinstitutioner fra hele verden, som har modtaget priser inden for de seneste par år. Den Gamle By blev i den forbindelse valgt som et af tre såkaldte "projects of influence".

Hædersbevisninger

Kulturministeriets forskningspris, Julius Bomholt-prisen, gik til Den Gamle Bys seniorforsker, dr.phil. Annette Hoff. Prisen tildeles for "nyskabende forskning af højeste kvalitet publiceret inden for de sidste tre år", og overrækkelsen foregik 24. november 2016 ved et arrangement på Det Kongelige Bibliotek.

Formanden for Kulturministeriets Forskningsråd, professor Anne-Marie Mai, begrundede indstillingen med disse ord: "Annette Hoff modtager Julius Bomholt-prisen for bøgerne om kaffe, te og chokolade, fordi de er særdeles veludførte og hviler på et stort forsknings- og arkivarbejde, der bliver fuldt integreret i Den Gamle Bys museale "storytelling". Bøgerne repræsenterer et forbilledligt samarbejde mellem museum, arkiv og bibliotek.

De er både relevante for institutionen og for rigtig mange danskere.”

Kulturminister Bertel Haarder udtalte: ”Med bogserien formår Annette Hoff at kombinere historieforskning og arkivarbejde på højt niveau med formidling, der appellerer til den alment interesserede dansker. Annette Hoffs arbejde er et godt eksempel på den væsentlige og vedkommende forskning, der foregår på kulturinstitutionerne rundt om i landet.”

Museumsassistent Trine Vindevoghel modtog 5. november 2016 Niels Ebbesen Medaljen. Begrundelsen var, at hun som ikke-akademiker yder en vigtig indsats som sparring til museets fagfolk. ”Du er en af de ildsjæle, der er så vigtige for museets naturlige liv og kontakt til verden omkring det faglige. Vi har også med glæde fulgt din interesse for besættelsestiden, som for eksempel Thomas Sneum – der var bærer af Niels Ebbesen Medaljen – og de mange både friske ideer og dybe tanker, der kreativt strømmer fra dig, alt til gavn for historien og forståelsen for det, der byggede vort land,” lød det i motivationen.

Et udsnit af Den Gamle Bys cirka 250 frivillige på tur til Koldinghus.

Frivillige løser særlige opgaver

De senere år har et stadig større antal frivillige bidraget til at gøre Den Gamle By til en bedre oplevelse for museets besøgende. Antallet af frivillige er cirka 250, som udfører arbejde svarende til 20 årsværk. De frivillige løser opgaver, der ellers ikke ville blive løst, og så tilføjer de Den Gamle By mange forskellige kompetencer og ikke mindst en inspirerende begejstring.

Mange af de frivillige indgår i forskellige lav i Den Gamle By. Dertil en gruppe børneaktører og en gruppe frivillige på Besættelsesmuseet. Og endelig en række frivillige, der formidler de historiske huse, værksteder og butikker eller bistår med registrering, undersøgelser, praktiske gøremål, produktion af håndgjorte beklædningsdele til museets aktører og i særlige projekter for folk med handicap.

I 2017 oprettedes et nyt lav: Værtshuslavet, som assisterer bartenderne på Jazzbar Bent J.

1974-kvarteret nærmer sig sin færdiggørelse

I begyndelsen af april blev fliserne lagt til første halvdel af Den Gamle Bys gågade, Sønderbrogade. Arbejdet er udført med forlæg i den første permanente danske gågade, etableret i Houmeden i Randers i 1963. Fliserne er lagt i et såkaldt labyrinthmønster. De måler 50 x 50 x 5 cm med slidlag af henholdsvis basalt med sort cement og hvidbrændt flint med hvid cement. Houmeden i Randers har dannet skole for talrige andre gågader i danske byer, hvorfor også gågaden i Den Gamle By vil være genkendelig for mange af museets danske besøgende.

I Sønderbrogade blev det første element til Skanderborghuset hejst på plads 19. april, og blot fire måneder senere blev der holdt rejsegilde. Huset, der kun er 4,1 m bredt, bliver genopført med en gavl, som blev fjernet i slutningen af 1960'erne. Vi har valgt at tilbageføre gavlen til det oprindelige udseende fra 1896, fordi den med sine støbte krukke, søjler og knægte er en fin repræsentant for den historicistiske byggestil, der var almindelig i slutningen af 1800-tallet. I bygningens stueetage indrettes en tidstypisk 1974-farve- og tapetforretning.

I den vestlige del af det moderne bykvarter, i området der ligger op mod Viborgvej, er der fuld gang i en større byggeplads. Museet opfører her et lille industrikvarter, som vi kalder Sydhav-

nen. Det skal huse museets smede, tømrere og udstillingsfolk. Her vil også blive faciliteter til omklædning og pauserum for alle håndværkere. Bygningerne er alle nybyggede med stærk inspiration fra en værftsbygning fra Frederikshavn og en værkstedsbygning fra Esbjerg.

Arkitektkonkurrence om ny hovedindgang

I Den Gamle By afventer vi fortsat en endelig afgørelse i sagen om fredning af Botanisk Have. Først når den foreligger, kan vi komme videre med en ny hovedindgang mod syd. En indgang som på alle måder vil lette adgangen for museets mange besøgende, herunder ikke mindst for gangbesværede, der har svært ved at gå på toppede brosten.

I november 2015 afgjorde Fredningsnævnet, at Botanisk Have skulle fredes, bortset fra et område mellem Den Gamle By og Ceres-krydset. Da fredningen imidlertid blev anket, er den overgået til Natur- og Miljøklagenævnet, hvor sagen nu har ligget i snart to år. Sagen forventes afgjort senest til november.

I ventetiden har Den Gamle By sammen med museets rådgivere udarbejdet et konkurrenceprogram. Så snart ankesagen er afgjort, vil fem arkitektfirmaer blive indbudt til at komme med forslag til den ny bygning. Det er museets håb og forventning, at et endeligt forslag til ny hovedindgang kan foreligge medio 2018, hvorefter der skal udarbejdes lokalplan og projekteres.

Fra Dronningens Garderobe

Til påske kan Den Gamle By åbne en enestående udstilling fra Hendes Majestæt Dronningens Garderobe. Udstillingen er blevet til med stor velvilje fra Dronningen og i tæt samarbejde med Dronningens egen kurator Elisabeth von Buchwald.

Hermed vil Møntmestergården for første gang blive anvendt som ramme for en større udstilling, som i øvrigt også vil brede sig til de bagvedliggende gallerier.

I 2015 viste Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg Slot udstillingen En dragtkavalkade i anledning af Dronningens 75-års fødselsdag. Udstillingen i Den Gamle By får en lidt anden profil og sætter ud over tøjet også fokus på Dronningens hatte. Vi ser udstillingen som en slags vstdansk pendant til udstillingen på Frederiksborg og er taknemmelige for, at Frederiksborgmu-

seet så generøst har stillet sit materiale og store viden til rådighed for os. Udstillingen Fra Dronningens Garderobe er blevet til i kraft af en generøs bevilling på 6 mio kr fra Annie & Otto Johs. Detlefs' Fonde.

Forfatter til bogen
Made in Aarhus, Dorte
Søholm, i selskab med
tre Aarhusborgmestre
til lanceringen i Mønt-
mestergården. Fra
venstre tidligere borg-
mester Flemming
Knudsen, Dorte
Søholm, borgmester
Jacob Bundsgaard og
tidligere borgmester
Thorkild Simonsen.

Fokus på Besættelsesmuseum og Borgmestergård

Efter mange års fuld kraft frem med 1974-kvarteret, og med den planlagte 2014-gade og ny hovedindgang fuldt finansieret, er tiden nu kommet til at øge fokus på de eksisterende samlinger og udstillinger, hvor især tre områder trænger til opmærksomhed.

Det ene er Besættelsesmuseet, som i dag er en del af museumskomplekset Den Gamle By. Museet har adresse i centrum af Aarhus, i byens gamle rådhus og politistation, hvor det tyske Gestapo havde sit hovedkvarter under Anden Verdenskrig. Der ligger nu planer klar for en hårdt tiltrængt renovering, opgradering og aktualisering af denne lille perle. Dermed vil den vigtige historie om besættelsen forblive relevant for nutidige og fremtidige gene-

rationer. Den særlige ånd, der hviler over bygningen, vil sammen med en fokuseret historiefortælling og anvendelse af state of the art-fortælleteknikker gøre Besættelsesmuseet til noget helt særligt i kredsen af krigs- og besættelsesmuseer i Danmark og i Europa. Det er håbet, at en ny udstilling kan være klar til det store jubilæumsår 2020.

Det andet område, der bør få opmærksomhed, er Borgmestergården, der i dag næsten står, som da den blev åbnet her på stedet i 1914. Borgmestergårdens udstilling og de klenodier, den rummer, har fortsat stor fascinationskraft, især blandt trænede museumsgæster. Men bygningen trænger gevaldigt både til opgradering, istandsættelse og bedre udnyttelse. Det vil give mulighed for at forny den klassiske kavalkade, som Borgmestergården er, så den også vil appellere til et bredt nutidigt publikum.

Fællesmagasin for alle byens kulturinstitutioner?

Den Gamle By er sammen med en hel række kulturinstitutioner i Aarhus i alvorligt bekneb for magasinplads. Ikke mindst fordi nutidens krav til opbevaring af museumsgenstande og historiske arkiver er væsentlig højere end for få år siden. Det har Kulturstyrelsen også gjort flere af os opmærksom på.

Den oplagte løsning er et fællesmagasin på en passende beliggenhed uden for byen. Alternativerne til en sådan fælles Aarhusløsning er enten, at alle må finde deres egne individuelle løsninger, eller at de århusianske kulturinstitutioner køber sig ind i de allerede eksisterende fællesmagasiner i henholdsvis Randers eller Vejle.

Den Gamle By har sat sig i spidsen for et samarbejdsprojekt, der bl.a. tæller alle byens museer samt stadsarkivet og kunstsamlingen. Ambitionen er, at der skal opføres et fremtidssikret fællesmagasin uden for byen på i alt cirka 13.000 etagekvadrater. En række museer har i forvejen ældre magasinbygninger på stedet. De indgår også i planen.

Et sådant projekt vil skabe en ny platform for samarbejde mellem byens kulturinstitutioner, som måske – og forhåbentlig – kan give anledning til yderligere samarbejde. Blandt andet om formidling af, hvad man som privatperson kan gøre for at passe på sine arvestykker, og hvordan man bedst og mest skånsomt

To piger vasker op i
købmandsgårdens
køkken.

kan fjerne pletter og snavs, reparere ting, der er gået itu og meget andet.

Et så stort projekt kan ikke finansieres af kulturen selv, så skal det lykkes, må vi krydse fingre for betydelige bidrag fra gode venner af kulturen i Aarhus.

The course of the year and plans for the future

With a new four-year appropriation from the Danish State and yet another record year as a backdrop, the scene was really set for a strong performance from Den Gamle By in 2017, when Aarhus has been European Capital of Culture. Particularly worth singling out are the exhibitions the Jewellery Box, Aarhus Story and the Car Seller, all of which are permanent and will still be here after the end of the Cultural Capital Year. Also worth emphasizing is the production Aarhus Stories, which was shown in the heart of Aarhus, just like the special exhibitions and books that the Den Gamle By is behind – efforts that have required creativity and a total investment of just under DKK 100 million, and which until now (the beginning of October) have resulted in a growth in visitors of over 15 percent.